

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
ЦЕНТР РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ І ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАУКОВІ ОСНОВИ ЗЕМЛЕРОБСТВА
У ЗВ'ЯЗКУ З ПОТЕПЛІННЯМ КЛІМАТУ**

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(10-12 листопада 2010 р., МДАУ)**

**МИКОЛАЇВ
2010**

УДК 631

ББК 41.4

Н 34

Н 34 Наукові основи землеробства у зв'язку з потеплінням клімату [Текст] : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 10—12 листопада 2010 р. — Миколаїв : МДАУ, 2010. — 260 с.

У збірнику наукових праць конференції представлено матеріали, що висвітлюють шляхи розв'язання актуальних екологічних проблем сучасного землеробства, впровадження у виробництво нових технологій та досягнень аграрної науки, питання охорони довкілля та сталого розвитку сучасних агроecosystem.

Збірка наукових праць друкується за підсумками проведення міжнародної науково-практичної конференції “Наукові основи землеробства у зв'язку з потеплінням клімату” 10-12 листопада 2010 року, м. Миколаїв.

Точка зору редколегії не завжди співпадає з позицією авторів.

Рекомендовано до друку вченою радою агрономічного факультету Миколаївського державного аграрного університету.

Протокол № 1 від 05.10.2010 р.

Конференція зареєстрована в УкрІНТЕІ (посвідчення № 582 від 10.12.09 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д. е. н., проф. В.М. Ганганов (науковий редактор)
д. с.-г. н., проф. В.В. Гамаюнова (відповідальний редактор)
д. с.-г. н., проф. С.Г. Чорний
д. с.-г. н., доц. Л.К. Антипова
к. с.-г. н., доц. Л. Г. Хоненко
к. с.-г. н., доц. А.В. Дробітько
к. с.-г. н., доц. Н.В. Нікончук
к. с.-г. н., О.А. Коваленко
к.с.-г. н., Г.А. Макарова

Адреса редколегії:
54010, Миколаїв, вул. Паризької комуні, 9,
Миколаївський державний аграрний університет, тел. 34-61-60
www.mdau.mk.ua

© Миколаївський державний
аграрний університет

15. Мінарченко В.М. Лікарські судинні рослини України (медичне та ресурсне значення) / В.М. Мінарченко. – Київ: Фітосоціоцентр, 2005. – 324 с.

16. Марценюк І.М. Дослідження вмісту стероїдних сапонінів у видів роду *Allium* L. флори Північного Причорномор'я України: матеріали наук.-практ. конф. проф.-виклад. складу МДАУ (Миколаїв, 13–14 квітня 2010 р.) / М-во аграр. політики, Миколаївський держ. аграр. ун-т. – Миколаїв, 2009. – С. 19–21.

УДК 633.491 (477.44)

КАРТОПЛЯРСТВО НА ВІННИЧЧИНІ

І.С. Поліщук, кандидат сільськогосподарських наук

М.І. Поліщук, кандидат сільськогосподарських наук

Вінницький національний аграрний університет

О.А. Коваленко, кандидат сільськогосподарських наук

Миколаївський державний аграрний університет

С.Л. Пльонсак, аспірант

Інститут картоплярства НААНУ

На Вінниччині площа ріллі складає 1,73 млн. га із них у користуванні великих і фермерських сільськогосподарських підприємств 1,2 млн. га, а у приватному секторі громадян 509,5 тис. га, з яких під картоплею знаходиться 102 тис. га.

Впродовж 20 років під картоплею було зайнято до 121 тис. га, проте за останні роки, внаслідок демографічних змін, площі скоротилися на 10-20 тис. га. Тенденція до зменшення площ триває.

Як видно з таблиці у приватному присадибному секторі товаровиробників картоплі зосереджено 99,3-99,0% площ посадки, отже в області відсутнє великотоварне виробництво картоплі. Врожайність бульб знаходиться на низькому рівні (101,3 ц/га у 2001 і 154,1 ц/га у 2009 році), а валовий збір складає 1134-1547 тис. тон.

Отже, врожайність та валові збори за останні роки зросли при скороченні площ вирощування. При цьому прослідковується збільшення площ вирощування у північних районах області де температурний режим та умови зволоження більш сприятливі, а у південних районах зростають площі вирощування ранньостиглих сортів картоплі на молоді бульби з реалізацією у південних регіонах держави.

Низький рівень врожайності картоплі зумовлено різними причинами, насамперед це непристосованість як технологій так і сортового складу до змін кліматичних умов у напрямку потепління і посухи в умовах дрібнотоварного виробництва.

Сучасний ринок картоплі вимагає бульб які б відповідали як за споживчими якостями, розміром та формою бульб їх призначенням та забарвленням м'якуша. Відповідно бульби із дрібнотоварного виробництва не відповідають цим вимогам оскільки вирощуються сортосуміші.

Таблиця 1

Динаміка виробництва картоплі в господарствах Вінницької області

Показники	Всі категорії господарств									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Посівна площа тис. га до збир.	105,4	121,8	115,9	118,7	117,6	118,8	117	111,2	109,2	101,1
Урожайність, ц/га	116,5	101,3	104,8	112	132,8	130,1	124,8	103,8	151,6	154,1
Валовий збір, тонн	1418	1174	1243	1317	1578	1523	1384	1139	1548	1558
у тому числі приватний присадибний сектор										
Посівна площа тис. га до збир.	120,8	115	117,9	117	118,3	117	110,8	109,1	101,6	100,4
Урожайність, ц/га	116,8	101,5	104,8	112	133	130,3	124,6	103,7	206,3	154,1
Валовий збір, тонн	1410	116	1236	1311	1573	1520	1380	1131	1539	1547

За умов потепління на Вінниччині потрібно переглянути терміни сортозаміни та сортооновлення із 5-7 років до більш короткого періоду оскільки сорти картоплі із прямим стеблостоем мають низьку стійкість до старіння та виродження.

Таблиця 2

Виробництво та реалізація картоплі за 2008-2009 р.р.

№	Сорт	З урожаю 2008 року, тонн	З урожаю 2009 року, тонн
	Реалізація всього:	9661	7427
	у тому числі насіннєвої	142,7	124,2
	продовольчої	841,4	618,5
	Із них насіння сортів:		
1	Серпанок еліта	17,517	15,233
2	Серпанок 1 реп.	7,414	6,447
3	Фантазія 1 реп.	74,538	64,816
4	Подольнка еліта	3,238	2,866
5	Червона рута еліта	2,677	2,328
6	Слов'янка еліта	5,597	4,867
7	Повінь еліта	2,366	2,113
8	Явір еліта	19452	16,915
9	Фантазія еліта	9,944	8,647

Наші розрахунки свідчать, що для умов Вінниччини сортозаміну і сортооновлення потрібно проводити на площі 20 тис. га, при даному рівні врожайності, для чого потрібно щорічно 70-80 тис. тонн насіннєвих бульб. На теренах області існують сільськогосподарські підприємства, які виробляють

насіння картоплі у обсягах до 800 т, проте це насіння невисоких репродукцій і часто сумнівної якості.

Інститутом Картоплярства НААНУ (директор професор Бондарчук А.А.) ведеться значна робота по розширенню насінництва, технологічного супроводу із залученням викладачів кафедри рослинництва та технологій Вінницького НАУ у дослідному господарстві інституту "Артеміда".

Стан реалізації сортів картоплі еліти та першої репродукції представлено у таблиці 2. Як свідчать дані таблиці, вироблено і реалізовано у 2008 р. 966,1, а у 2009 – 742,7 т бульб, із них насінневої відповідно 142,7 і 124,2 т, а продовольчої - 724,7 та 618,5 т. Отже, при потребі для області у насінневому матеріалі це становить лише 2% від потреби, до того ж значна частина насіння бульб реалізується у південні регіони держави.

Невідкладним залишається збільшення обсягів виробництва насіння бульб картоплі, забезпечення належного технологічного супроводу, маркетингу. До цієї роботи залучаються вчені Вінницького НАУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Яблоновская Т. Картофельный демпинг/ Т.Яблоновская //Эксперт Украина-2006.- № 8 (59) - Режим доступа к журналу: <http://www.expert.ua/articles/9/0/1610/>
2. Чечетко И. Подготовка картофеля. // Овощеводство. – 2007. - №4. – С. 28-34.
3. Украина: ТОП-20 предприятий-производителей картофеля / 17.12.2008 //Информационная компания "ПроАгро" - Режим доступа: <http://www.proagro.com.ua/art/4026866.html>.
4. Перспективы картофельного бизнеса в кризисном сезоне Автор: Татьяна Гетьман 24.04.2009 09:54 – Режим доступа к статье: <http://v-kopani.ks.ua/index.php/statss/79-kartofel>

УДК 633.491:631.543:631.559

ПРОТРУЙНИКИ НАСІННЕВОГО МАТЕРІАЛУ КАРТОПЛІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗАСЕЛЕНІСТЬ ШКІДНИКАМИ І ПРОДУКТИВНІСТЬ РОСЛИН

М.І. Поліщук, кандидат сільськогосподарських наук
І.С. Поліщук, кандидат сільськогосподарських наук
Н.В. Пінчук, кандидат сільськогосподарських наук
Вінницький національний аграрний університет
О.А. Коваленко, кандидат сільськогосподарських наук
Миколаївський державний аграрний університет

Досліджено в умовах дослідного поля ВНАУ вплив препаратів для протруєння бульб картоплі (Актара, Матадор, Престиж) на заселеність посівів картоплі колорадським жуком а також визначено рівні продуктивності сортів картоплі різних груп стиглості

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	3
СЕКЦІЯ І: «ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ СТАЛОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ, РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ І ВОДНИХ РЕСУРСІВ»	4
Балаєв А.Д., Ковальчук О.П., Гаврилюк М.В., Стопа В.П. Родючість ґрунтів лісостепу України за різної інтенсивності їх використання.....	4
Барвінський А.В. Розширене відтворення родючості ґрунтів як основа для забезпечення екологічної стійкості агроєкосистем.....	8
Гамаюнова В.В., Задорожний Ю.В., Мирошніченко Н.В. Состояние орошения и продуктивность орошаемых земель в Николаевской области.....	11
Гамаюнова В.В., Казанок О.О. Вплив умов вирощування на врожайність сортів сої в південній зоні України.....	15
Гамаюнова В.В., Сидякіна О.В., Глушко Т.В. Роль родючості ґрунту і добрив у ефективному використанні вологи.....	20
Головченко О.В., Мозолюк І.І., Дударєва Г.Ф., Дударєва Н.В. Еколого-агрохімічний стан ґрунтів Запорізької області в сучасних умовах господарювання.....	24
Гепенко О.В. Водно-фізичні показники чорнозему типового лівобережної частини Лісостепу України.....	30
Дудник А.В. Природна цикліка та проблема «глобального» потепління клімату.....	33
Забалуєв В.О., Смолка А.М., Дітковська М.В. Дослідження щільності складення техноземів при тривалому сільськогосподарському використанні.....	36
Изотов А.М., Тарасенко Б.А. Адаптація дози фосфора в точних технологіях вирощування озимої пшениці.....	40
Карабач К.С. Зміна фракційного складу мінеральних фосфатів у чорноземах Правобережного Лісостепу за різних технологій вирощування сільськогосподарських культур.....	43
Макарова Г.А., Троїцький М.О. Еолово-ґрунтові відкладення степової зони Миколаївської області внаслідок пилових бурь.....	46
Малєєв В.О. Підтоплення геосистем Херсонської області.....	50
Морозов В.В., Пічура В.І. Прогнозування кліматичних показників як фактора формування родючості ґрунтів.....	54
Піковська О.В., Рябененко Я.В. Зміни запасів продуктивної вологи ґрунту за різної агротехніки.....	58
Рокочинський А.М., Троцюк В.С., Савчук Т.В. Необхідність вироблення адаптивних заходів при веденні аграрного виробництва.....	62

вирощування соняшнику в умовах Степу.....	
✓ Шинкарук В.А., Романенко В.М., Коваленко О.А. Урожайність та вологість зерна гібридів кукурудзи в умовах центральної частини Вінницької області.....	206
СЕКЦІЯ 3: «УПРАВЛІННЯ ПРИРОДООХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТА ЯКОСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ».....	
Болоховська В.А., Нагорна О.В. Роль біодеструктора стерні у формуванні мікробного ценозу ґрунту.....	211
✓ Гамаюнова В.В., Гирля Л.М., Хоненко Л.Г. Тенденції покращення якості сільськогосподарської продукції в зв'язку зі зміною клімату.....	212
Гамаюнова В.В., Каращук Г.В. Застосування червоного шламу під соріз в якості добрива як один із способів його утилізації	216
Жижин М.П. Активні засоби збереження біорізноманіття степових екосистем Волино-Поділля України.....	222
✓ Колісник О.М., Колісник О.О., Ватаманюк О.В., Коваленко О.А. Селекція вихідного матеріалу кукурудзи на стійкість до хвороб і шкідників в умовах центрального Лісостепу України.....	225
Марценюк І.М. Інтродукція видів роду <i>Allium L.</i> флори Північного Причорномор'я України, перспективи їх використання.....	227
✓ Поліщук І.С., Поліщук М.І., Коваленко О.А., Пльонсак С.Л. Картоплярство на Вінниччині.....	233
✓ Поліщук М.І., Поліщук І.С., Пінчук Н.В., Коваленко О.А. Протруйники насінневого матеріалу картоплі та їх вплив на заселеність шкідниками і продуктивність рослин.....	235
Роман І.І., Шевченко Л.М. Екологічне нормування.....	239
Теслюк В.В., Дубровін В.О. Мікобіопрепарати в підвищенні стійкості рослин до негативних впливів.....	241
Хомич І.В. Ем-технології – сила здорової землі.....	244
✓ Антипова Л.К., Бабич С.М., Шахова Н.М., Коцюрубенко Н.І. Клоп шкідлива черепашка в агрофітоценозах пшениці озимої на Півдні України.....	249
Ергина Е.И., Михайлов В.А. Пространственные закономерности изменения увлажнения агроландшафтов равнинного и предгорного Крыма.....	253

